

שער שלישי

יזמות חינוכיות

התכנית ליזמות חינוכית חברתית במכללה לחינוך ע"ש דוד ילין

תיאור התכנית

התכנית זו מיועדת לסטודנטים המתכשרים להוראה בכל מסלולי הלימוד. התכנית היא תוספת ללימודים הסדירים ומזכה את הבוגרים בתעודה נוספת מאגף החברה, עיריית ירושלים, נוסף על התואר האקדמי ותעודת ההוראה.

התכנית מיועדת לסטודנטים בעלי נתוני קבלה גבוהים, שמעוניינים לפעול ולקדם תכניות חברתיות במסגרות פורמליות וא-פורמליות. היא מקנה לסטודנט כלים לניהול פרויקטים חברתיים בנושאים מגוונים וכישורי מנהיגות שונים.

משך התכנית שלוש שנים ובנוסף שנת התמחות רביעית (סטאג'), לפי החלטת המכללה ואגף החברה בעירייה.

בשנה א' הסטודנטים נחשפים לכמה מודלים של מעורבות בקהילה. את המודלים מציגים לסטודנטים יזמים שונים בירושלים.

בשנה ב' הסטודנטים לומדים קורסים תאורטיים ומעשיים הקשורים במעורבות ושינוי חברתי, בתהליכי יזום וארגון פרויקטים חברתיים.

בשנה ג' הסטודנטים משתתפים בפרויקט חברתי על פי בחירתם. על פעילות זאת הם מגישים עבודה מחקרית במסגרת הסמינריון בחינוך.

* ד"ר בר-שלום יהודה הוא ראש לימודי החינוך במכללה לחינוך ע"ש דוד ילין. מר בלוך איל הוא מייסד ומתאם כללי של התכנית לפיתוח יזמות חינוכית-חברתית. הגב' פרץ רחל היא עובדת סוציאלית בכירה ומתאמת תכנית היזמות מטעם אגף חברה, עיריית ירושלים.

בשנה ד' הסטודנטים עוברים התמחות.

בשנת תשס"ז יגיע המחזור הראשון של תכנית היזמות לשנת ההתמחות. מסגרת ההתמחות תתחלק בין הוראה פורמלית המתחייבת מלימודי הרגילים של הסטודנט ובין עבודת שדה בתחום הפיתוח של מנהיגות קהילתית, בליווי מקצועי של אגף החברה בעיריית ירושלים. אפשרות זו תוענק לסטודנטים לפי שיקולי המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין ואגף החברה שבעיריית ירושלים.

עמידה בחובות התכנית מזכה את הסטודנטים בתעודת המשותפת לעירייה ולמכללה המציינת את היקף לימודיו והערכת עבודתו האקדמית והיישומית, וכן בתואר בוגר בהוראה (B.Ed.) ובתעודת הוראה.

לתכנית מתקבלים סטודנטים העומדים בוועדות קבלה מקצועיות.

בוועדת ההיגוי של התכנית שותפים די"ר אנה רוסו, מנהלת המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין, עו"ד יוסי שרעבי, מנהל אגף החברה בעיריית ירושלים, וכן מורי התכנית: רחל פרץ, עובדת קהילתית בכירה באגף החברה בעיריית ירושלים, ודי"ר יהודה בר שלום ומר אייל בלוך מהמכללה לחינוך ע"ש דוד ילין.

מדוע יזמות חינוכית חברתית? - רקע תאורטי

אנו חיים בעולם שהדבר היחיד שבטוח בו הוא השינוי. העולם משתנה, הקהילה משתנה, הטכנולוגיה משתנה ומשנה. הסוגיה של שינוי ושיפור פני החברה אינה יורדת מסדר היום הציבורי. השאיפה לחברה אחרת - צודקת ושוויונית יותר, חברה המתנהלת באווירה של פיוס, כבוד הדדי וקבלת האחר - היא מטרתם של רבים. כמעט בכל פורום שבו מועלות הצעות לפתרון הבעיות החברתיות, יהיו יצירתיות ככל שיהיו, שבה ועולה שאלת החינוך. החינוך נתפס כדרך הולמת לטיפוח חברה של אזרחים נאמנים ואכפתיים, שהערבות ההדדית והנתינה הן חלק מהותי מערכי התרבות שלהם, והמעורבות החברתית הפעילה היא חלק משגרת יומם.

כדי לעמוד באתגר ולהכין את הדור הבא של מנהיגים חינוכיים פתחה המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין תכנית ליזמות חינוכית-קהילתית. יזמות היא תכונה שאפשר וצריך לפתח, לשכלל ולחבר אותה לצמיחה אישית ולעשייה חברתית. בתהליך היזמי באות לידי ביטוי חשיבה יצירתית, חשיבה ביקורתית

ועשייה, ואלה הכלים הדרושים להתמודדות עם האתגרים שהעמיד וההווה מציבים בפנינו (בר שלום, 2004). איגום המשאבים עם אגף החברה בעיריית ירושלים הוא עצמו זימה ברוכה היוצרת סינרגייה בין שני ארגונים חשובים ובעלי ניסיון. כך יכול כל ארגון להסתייע בעצמות וביכולות של רעהו. אנו חשים שיש בתכנית זו מודל מוצלח לקשר בין - ארגוני.

אחת הביקורות הנפוצות על מערכות החינוך הרגילות היא שהן מנותקות מהקהילה שסביבן. ישנה תחושה שבתי ספר משדרים ניכור וחוסר קשר עם הקהילה שבתוכה הם פועלים (אבידן ואחרים, 2005). אמנם נעשו לא מעט ניסיונות להגדיר ולקדם את בית הספר הקהילתי, אך נדמה שיש עדיין לעשות הרבה לפני שבתי הספר בישראל ישמשו מרכז חברתי ותרבותי אינטגרלי וחשוב בכל קהילה וקהילה.

נדמה שבהכשרה המקצועית של המורים, אף שיש קורסים אחדים העוסקים בנושא, אין כמעט הכנה לתפקיד של איש מקצוע אשר מגע עם הקהילה הוא חלק ממומחיותו. נוצר מצב של חסר. המורה, שהוא סוכן סוציאליזציה מרכזי, מנותק לעתים מהבנה של הקשרים חברתיים ותרבותיים של הקהילה העוטפת את התלמיד. למורים חסרה לעתים ראייה מערכתית. אם המורה רוצה להיות יזם חינוכי-חברתי, חייבת להיות לו הבנה של ההקשר הרחב של עבודת החינוך, החורגת ממה שנעשה בין ארבעת הקירות של הכיתה.

בגלל בעיה זו הקימו המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין ואגף החברה בעיריית ירושלים תכנית ליזמות חברתית, המיועדת להכשיר סטודנטים, נוסף על תחום ההתמחות המקצועי שלהם במכללה, להיות יזמים חינוכיים-חברתיים בעלי היכרות עמוקה עם סוגיות של עבודה בקהילה, יצירת שינוי חברתי וחינוך בלתי פורמלי. אחת המטרות המוצהרות של התכנית היא חיבור בין התחום הפורמלי והבלתי פורמלי, הנותר בדרך כלל מנותק (לימודים בבית הספר וערכים בתנועת הנוער).

יזמות: דוגמות מהעולם

בעולם הולכת ומתפתחת ספרות ענפה המתעדת, מנתחת ומגדירה את תופעת היזמות החברתית. דייויס מציינת שיזמים חברתיים ניתן למצוא בכל תרבות, מעמד, גזע, מין, נטייה מינית, דת וגיל, בחוגים אקדמיים

ובציבור הרחב. היזמים מוגדרים בעלי יכולות של חדשנות, יכולת לבצע שינוי, יכולת לתפוס הזדמנויות ויכולת להשתמש במשאבים שונים (Davis, 2002). דיס מדגיש, שבניגוד לקונוטציה הכלכלית של המונח "יזמות" כיום, הרי בכלכלה הצרפתית של המאות ה-17, ה-18 וה-19 הייתה ליזמות אסוציאציה עם חדשנות ועם יצירת מערכות ערכים (Dees, 1998).

דרייטון מציין כמה קווים מאפיינים של יזמים חברתיים: הם מחוללים שינוי מערכתי ניכר, הם יצירתיים, יש לפרויקטים שלהם יכולת להשפיע על קהל רחב ויש להם הרכב אישיותי מוסרי חזק. במילים אחרות, היזם קיים בעולם כדי ליצור את החברה על פי חזונו. הוא נשוי לחזון הזה. ליזמים צריכה להיות יכולת משולבת של הצבת מטרות ופתרון בעיות. אם אחד מהמרכיבים האלה חסר, שינוי חברתי משמעותי אינו צפוי. היזמים שונים מאנשי מקצוע רגילים, שמתפקים בפתרון הבעיה של הלקוח. היזמים מנסים לשנות את העולם כולו. קשיים ומורכבות לאורך שנים אינם עוצרים אותם. הם גם לא יהססו לוותר על מה שלא עובד בפרויקט בלי שום היסוס. יש בהם מידה רבה של ראלזים (Drayton, 2002).

בורנשטיין מציין שיזמים חברתיים מנסים להקים פרויקטים שעובדים במישורים ספציפיים, ולאחר ההצלחה הראשונית הם מנסים להפיץ אותם בצורה רחבה יותר. בורנשטיין עקב במשך כמה שנים אחר התפתחות אתרי ה-dot.org (של ארגונים ללא מטרות רווח), שהייתה בהיקף רחב יותר מהתרחבות ה-dot.com (ארגונים כלכליים ומסחריים). הוא מציין שהתוצאות של כמה מן היזמות שנבדקו היו מרשימות מאוד ולעתים הן אף הצליחו לשנות מדיניות חברתית. הוא מביא את הדוגמה של ג'ילו בירימוריה, שיסדה את childline, קו חם טלפוני הפועל יומם ולילה בעבור 48 מיליון ילדי הרחוב בהודו. הקו היה הצלחה גדולה והוא גרם לאיחוד ולייעול השירותים החברתיים בעבור ילדים אלה. בעקבות ההצלחה יוצא המודל לשלש מדינות בדרום אמריקה והוא מוסיף להגביר את השפעתו בהודו. בורנשטיין מביא גם את הדוגמה של הכלכלן מבנגלדש פרופ' מוחמד וינוס, שחשב שהוא יכול לקדם את מצבם של העניים על ידי הלוואות למטרות מגוונות, כמו הקמת עסקים קטנים. הוא התחיל עם שבעה כפריים בכפר אחד, וכעת יש כ-1100 סניפים לבנק בניהולו שמשרתים כ-37 אלף כפריים ומביאים לפריחה כלכלית של יותר

מ-2.1 מיליון לווים. לפרויקט הזה הייתה השפעה על כלכלת המדינה כולה (Bornsetin, 2004). יזמים חברתיים, מציין בייגרייב, רוצים להיות אחראים לגורלם, לא להיות תלויים במעסיקים, הם מבינים בסוגיות כלכליות, ויש להם תחושה של בעלות על פעילותם (Bygrave, 1994).

אחד הדברים שאנו מלמדים את הסטודנטים בתכנית היזמות במכללה הוא חיפוש אחר מה שגרי סטרנין מכנה "הסוטים החיוביים", כלומר חיפוש אותם מקרים שבהם יזמים, או מורים הצליחו במקום שאחרים נכשלו. סטרנין מציע לקבוצות שרוצות ליזום שינוי להגדיר, לגלות ולעצב שינוי גם על ידי זיהוי של אותם "סוטים חיוביים" שהצליחו בהקשרים דומים (סטרנין מדבר על קבוצות מורים בהקשר של שינוי בשטח החינוך). אם הקבוצה בעצמה יוזמת את השינוי יש יותר סיכוי שהוא יוטמע, כי הוא לא נכפה עליה (סטרנין אצל Sparks, 2004).

אנו רוצים לטפח בקרב הסטודנטים את היכולת לדמיין מציאות שונה. מקסין גרין מגדירה את הדמיון "יכולת להציב מציאויות אלטרנטיביות, יכולת לפתח ראייה של פרספקטיבה חדשנית". היא מוסיפה שקשה לטפח תהליך למידה או חזון יצירתי בלי שימוש בדמיון (Greene, 2002). לדעתנו, האופן שבו התכנית בנויה - עם האפשרות של חשיפה לתאוריה, התנסות, ניתוח ההתנסות והאפשרות לתכנן יזמה עצמאית - מוביל לתהליך של למידה אמיתית והצמחת יזמים חינוכיים וחברתיים.

מפגשים לדוגמה

הסיורים והקשר עם אנשי העירייה ועם יזמים פתחו בפני הסטודנטים אשנב ליצירה ולחשיבה אחרת. הם פגשו יזמית במעון לנערות מצוקה מסילה שבנתה תכנית לטיפול בשיאטצו. לשיטה זאת הייתה השפעה חיובית מאוד על הנערות, ובמקרים רבים זו הייתה הפעם הראשונה שנערות אלה חוו מגע שהוא לא אלים ולא מנצל. הם פגשו את יאיר אלברטון מקיבוץ תמוז בבית שמש, שהסביר לסטודנטים מה מניע קבוצת אידאליסטים להקים קהילה שוויונית בתוך עיר הטרוגנית דווקא.

סיור מרשים במיוחד היה סיור באזור לב העיר. בהרצאה, שנעשתה בבניין המנהל בשכונה, הציג מר אורי עמדי מנהל "לב העיר" את השקפתו בדבר שלושה ששעים בחברה הישראלית שמזינים זה את זה: השסע הדתי,

הלאומי והעדתי. הוא סיפר לסטודנטים שכאשר הרב כהנא סייר בשוק וזכה לתמיכה מהסוחרים, הייתה בכך הזנה של שסע אחד על חשבון של שסע אחר. עמדי אפיין את לב העיר כאזור שמכיל ומזין את כל השסעים, והוא תיארו תהליך ארוך, בו הוא הפך מפעיל שטח "פשוט" לאדם שחולל תהליך של מהפכה תרבותית בקרב אנשי השוק, שהפכו לכוח מאורגן וחיובי במרקם החיים הירושלמי. בעקבות פעולתו של עמדי הם ארגנו לעצמם בחירות דמוקרטיות, יש להם ועד נבחר, יש להם גאוות יחידה, והם יודעים לנהל משא ומתן מתוך עמדה של עצמה ושל לכידות. השינוי בשוק ניכר לעין אך מעטים מכירים את המאמץ, החשיבה והעשייה רבת השנים שיצרו שינוי זה. לאחר המפגש עם עמדי סיירו הסטודנטים עם הריברטו וינר, סגן המנהל של "לב העיר", אשר בשילוב של הומור עוקצני והבנה עמוקה של מורכבות האזור שבו הוא פועל העניק לסטודנטים זווית ראייה מפוכחת על העשייה באזור זה. כאשר נשאל על אוכלוסיות מבוססות שעברו לגור באזור, הוא אמר "שיש ביניהם אנשים שבאו לפגוש אבנים, וראו שיש כאן גם אנשים". במילים אחרות, הריברטו מציין שהמנהל הקהילתי מתמודד עם הקושי של יצירת דיאלוג בין קבוצות שונות בעלות אינטרסים שונים. אך הוא ציין שגם לאוכלוסייה החדשה וגם לאוכלוסייה הוותיקה יש ייצוג וקול במנהל הקהילתי.

שבוע לאחר סיור זה נערכה במכללה פגישת לניתוח הביקור. סגן המנהל של "לב העיר", הריברטו, המשיך את הניתוח, כאשר הוא משווה בין פועלם של שני סוגי מנהיגים בשוק: אחד אנטי ממסדי לחלוטין, חסר כל אמון במערכת, והאחר שמתף פעולה בדרך כלל עם המנהל. הריברטו הציג את היתרונות והחסרונות של כל מנהיג, עם הדילמות שסוג עבודה זה מעלה. פיני גלניקביץ מאגף החברה בעירייה המשיך בניתוח מערכת של הקהילה, ורחל פרץ, המנהלת השותפה של התכנית מאגף החברה, וסופי ששון מאגף החברה ניתחו תהליך פיתוח קהילתי.

פגישה כזאת משקפת את ריבוי המשתתפים מבחינת המנחים של התכנית ואת העירוב הרב בין תחומי בין העירייה לבין תחומי המכללה. יש בה מפגש בין מערכת הקושר חינוך פורמלי ובלתי פורמלי תוך יצירת דיאלוג משותף.

הסטודנטים בשנה א', לאחר ביקורים כגון אלה, נדרשים לעשות תרגילים המבטאים את הבנת נושא הקהילה. תרגיל בסיסי לדוגמה הוא תרגיל שבו

כל סטודנט מנתח את "הקהילה שלי": מה העצמות של הקהילה שלי? מה המשאבים שיש בה? עם אילו אתגרים היא מתמודדת? הסטודנט עצמו בוחר איזו קהילה הוא מנתח. למשל, סטודנטית אחת בחרה את קהילת המפונים של היישוב נצר חזני, המתמודדים עם אתגר ההמשכיות לאחר פינוי גוש קטיף, וסטודנטית אחרת בחרה לנתח את "קהילת הסטודנטים". הניתוחים השונים עוררו דיון סביב הקשר והשוני בין קהילות פונקציונליות לבין קהילות גאוגרפיות. בשלב השני של הדיון ניתנו דוגמות כיצד בתי ספר מנצלים נכון (או לא) את המשאבים של הקהילה הסובבת וכיצד הם משתפים אתה פעולה.

בשנה ב' הסטודנטים ממשיכים ללמוד את התאוריה של היזמות, עם כניסה לנושאים חברתיים כגון איכות סביבה, גלובליזציה וכן שינויים בדפוסי ההתנהגות והבילוי של ילדים ונוער. בסמסטר ב' הסטודנטים "יוצאים לשדה", המנחים במכללה עוקבים אחרי עבודתם ומסייעים להם לפתור בעיות העולות תוך כדי עשייה. הקבוצה נפגשת פעמים מספר לאורך הסמסטר כדי לדווח על העשייה, להחליף דעות וכן לקבל רעיונות מהקבוצה.

הסטודנטים מביאים לכיתה את ההתלבטויות מן השדה, ונוסף על כך, הם נדרשים לכתוב דו"חות המתעדים את עבודתם בצורה מתומצת וממוקדת. הנה כמה דוגמות:

סטודנט:	סלימה איברהים
עובד קהילתי:	מוחמד לאפ
שם התכנית:	קידום נוער במצוקה
מטרות:	פיתוח פעילות חברתית חינוכית לבני נוער
משתתפים:	בני נוער במצוקה ומדריכי קידום נוער
גורמים שותפים:	שיקום שכונות: קידום נוער
מהלך התכנית:	ביצוע מיפוי להיכרות עם בני הנוער; בניית תכנית להפעלת בני הנוער; מתן הרצאות על סמים, מחלות וסוגיות אחרות; מתן ייעוץ פרטני.
תפוקות:	אותרו 15 בני נוער, אתם אנו פועלים. נוצר קשר עם משפחות הנערים.

סטודנט:	איילין חייטוביץ וקטיה קלניצקי
עובד קהילתי:	סגן מנהל לב העיר, הריברטו וינטר
שם התכנית:	איתור תושבים פעילים במרכז העיר
מטרות:	הכרת התושבים שגרים במרכז העיר; איתור המכנה המשותף בין התושבים; מיפוי מרכז העיר; איתור בעיות שתושבי מרכז העיר מתמודדים אתן; העצמת התושבים ועירובם בתהליך פיתוח מרכז העיר.
משתתפים:	תושבי לב העיר
גורמים שותפים:	עיריית ירושלים, חברת עדן
מהלך התכנית:	מיפוי האזור מבחינה דמוגרפית; היכרות עם התושבים; איפיון הבעיות; איתור הפעילים; ארגון כנס של הפעילים; הצגת פעילות המנהל; דיון על הקשיים שאתם מתמודדים התושבים.
תפוקות:	איתור פעילים באזור; ארגון כנסים; הכרת מרכז העיר לעומק; העלאת מודעות קהילתית בקרב התושבים; שיווק פעילות המנהל לתושבים; יצירת קשר בין המנהל לבין התושבים.

סטודנט:	אילנה אור-אל
עובד קהילתי:	שרה הרשקוביץ
שם התכנית:	פיתוח כישורים: תכנית בישול לנערות מדור מוגן
מטרות:	פיתוח מודעות הקהילה לצורכי חינוך מיוחד וחיזוק יחסי הגומלין בין הנערות לבין הקהילה; חיזוק הביטחון העצמי של הנערות; לימוד מיומנויות העשויות להתפתח למקצוע.
משתתפים:	נערות מארבע דירות דיור מוגן (כ-25 משתתפות)

גורמים שותפים:	מט"י; מטבח תעשייתי; טעמים (בית ספר לבישול); עלי שיח.
מהלך התכנית:	התקיימו כמה מפגשים לתיאום גיוס המשאבים ושיתוף העמותות. במאי - חשיפת הנערות לפרויקט; יוני - תחילת קורס בן עשרה מפגשים.
תפוקות:	הקניית כישורי חיים לנערות במצוקה; בהמשך יצולם סרט שיתעד את מהלך התפתחות בתכנית בתיאום עם מחלקת הווידיאו של מכללת דוד ילין (המגמה לתקשורת). הסרט יעזור לשיווק נוסף של הפרויקט.

סטודנט:	אלה ברשף
עובד קהילתי:	אורלי מוהטבי
שם התכנית:	אמנות בזבל: צביעת מכולות האשפה ברחוב שטרן
מטרות:	טיפול מעורבות התושבים בשיפור חזות השכונה; יצירת חזות שכונה נקייה ומטופחת.
משתתפים:	תושבים נבחרים; ילדי מועדון הנוער; תלמידי מרכז הלמידה; סטודנטים ומורים ממגמת האמנות, דוד ילין; סטודנטים מתכנית היזמות.
גורמים שותפים:	אגף התברואה בעיריית ירושלים, אגף החברה, מנהל קריית יובל, מכללת דוד ילין, עובדים קהילתיים.
מהלך התכנית:	המבצע נערך ב-10.4.05. על המכולות צוירו סקיצות ע"י תלמיד המגמה לאמנות, הצביעה נעשתה בשיתוף כל מי שבא להפנינג (ילדים, סטודנטים, מורים מהמכללה).

תפוקות:	<p>השתתפות של כ-70 בני אדם; הגברת שיתוף מכללה - קהילה - עירייה; שיפור חזות הרחוב; מודעות לנושא "ירושלים בראש נקי"; שילוב בין ילדי בית ספר לקהילה הרחבה; סיקור תקשורתי רחב של הפרויקט.</p>
---------	--

פעילויות נוספות:

ליווי ריכוז והפעלת ועדה חברתית מרכז העיר, ריכוז סדנה לוועד סוחרים;

הפעלת קייטנות לבני נוער בפסח ובקיץ;

שיפור חזות העיר בשיתוף עם בתי ספר;

סקר צרכים של נוער בבית הכרם;

ליווי פעילות לילדי צמ"ד ברמות אלון;

גינות העיר - שיפור חזות העיר.

עם מנהל "לב העיר", כאמור, נוצר קשר מיוחד מאוד. בפורים תשס"ו הייתה אחת הסטודנטיות בין היוזמות והמפעילות של "שבוע גמדים וענקים" בין כל תושבי השכונה, נס אמתי של חיבור הקהילה שלכאורה אין דבר משותף בין הקהלים השונים בה. פעילות זאת, כמו פעילויות אחרות של תכנית היוזמות, זכתה לכיסוי תקשורתי נכבד.

מה חושבים הסטודנטים על התכנית?

בישיבת הערכה שנערכה עם הסטודנטים בסוף תשס"ה (לסטודנטים בשנה א' וב' דאז, בקבוצות נפרדות) עלו הסוגיות הבאות:

הסטודנטים חשו שתכנית היוזמות מקנה להם כלים שלא ניתנים להם בתכניות אחרות במכללה.

הסטודנטים רכשו ידע רב.

המפגש עם הזימים עורר את החשיבה והקנה להם כיווני חשיבה על משמעות הקהילה והפעילות בתוך ועם הקהילה.

הסטודנטים נהנו מסגנון הלמידה המשלב סיורים, ביקורי יזמים וכן הרצאות תאורטיות.

הסטודנטים בשנה ב' הביעו שביעות רצון מהאפשרות של ניתוח משותף של מקרים מהשדה.

בסוף שנת תשס"ו, לאור העובדה שיש לנו כבר מעל לשלושים סטודנטים בתכנית, נרצה לשלב במחקר גם שאלונים אשר יקנו ממד כמותי והשוואתי לתכנית (בהשוואה לסטודנטים אשר אינם משתתפים בתכנית זו).

עמיד התכנית

בתחילת שנת 2006 קוימה ועדת היגוי של התכנית. זו השנה הראשונה שבה הסטודנטים כותבים עבודות סמינריוניות על יזמים ויזמות חינוכית בכלל. התברר שרבות מן העבודות עוסקות בבני נוער. כמו כן, אגף החברה בעיריית ירושלים, השותף למכללה בביצוע התכנית, מעוניין להעמיק את עיסוקו בנושאי נוער. לפיכך, הוחלט ששני הצדדים יחפשו דרכים להעמיק את שיתוף הפעולה וכן להעמיק את העיסוק בנושאי נוער. הסטודנטים ישורצו בתפקידי רכזי נוער קהילתיים, יחד עם מומחי הנוער מטעם העירייה הפועלים בשכונות. יש גם ניסיון להרחיב את הרשת ליזמות בתוך המכללה. ד"ר חנסאא דיאב, ראש המסלול לחינוך מיוחד במגזר הערבי במכללה לחינוך ע"ש דוד ילון, פנתה לראשי התכנית והציגה תכנית להתנדבות שמופעלת על ידי המסלול הערבי במזרח ירושלים. התברר שהתכנית זהה ברוחה לתכנית היזמות, אם כי קצרה ממנה בתקופת ההכשרה. הוקמה ועדה שתבדוק אפשרות של העמקת שיתוף הפעולה עם המסלול הערבי ועם העשייה במזרח ירושלים, שאגף החברה מאוד מעוניין בה.

אנו מאמינים שעברו הימים שבהם מורים יכלו לקוות שקירות בית הספר יגנו עליהם מהעולם "שם בחוץ" (Elkind, 1997). אנחנו רוצים להכניס את העולם שבחוץ לתוך בית הספר, ובהקשר של התכנית הספציפית הזאת, לתוך הכשרת המורים. פרחי ההוראה צריכים להיות מסוגלים ליזום ולהסתגל לקהילות המשתנות שמסביבם על ידי כך שהם מוכנים להתנסות בשינוי עצמי (De Gues, 1997). ככל שהשוני התרבותי רחב ומגוון יותר, יש צורך ביותר גמישות ויצירתיות. החשיפה ליזמים בתכנית זאת מאפשרת לסטודנטים לברר אפשרות של אימוץ אסטרטגיות ודרכי פעולה אלטרנטיביות, על ידי מודלינג של מצוינות יזמית-חינוכית. תכנית זו עוסקת בעצם בבירור מחודש של השאלה כיצד יש להכשיר מורים בעולם המשתנה שאנו ותלמידי בית הספר חיים בו (Hargreaves, 1998).

ביבליוגרפיה

- אבידן, ג' ואחרים (2005). *הקול השותק*, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
- בר שלום, י' (2004). *אידיאה של תיקון*, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
- Bornstein, David (2004). *How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of new Ideas*, Oxford University Press.
- Bygrave, W. D. (1994). *The Portable MBA in Entrepreneurship*, New York: John Wiley & Sons.
- Davis, Susan (2002). "International Board Selection Committee, Ashoka: Innovators for the Public", Prepared by request for the Youth Employment summit, September, 7-11, 2002.
- Dees, J. G. (1998). "The Meaning of Social Entrepreneurship". <http://faculty.fuqua.duke.edu/centers/case/files/dees-SE.pdf>
- De Gues, A. (1997). *The Living Company*, Cambridge, MA: Harvard Business School Press.
- Drayton, William (2002). "The Citizen Sector: Becoming as Competitive and Entrepreneurial as Business", *California Management Journal*, 44(3), 132-132
- Elkind, D. (1997). "Schooling in the Postmodern World", A. Hargreaves (ed.), *Rethinking Educational Change with Heart and Mind*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, pp. 27-42.
- Greene, Maxine (2002). *Variations on a Blue Guitar: The Lincoln Center Institute Lectures on Aesthetic Education*, New York: Teachers College Press.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. (1998). *What's Worth Fighting for in Education?*, Buckingham: Open University Press.
- Sparks, Dennis (2004). "From Hunger Aid to School Reform – An Interview with Jerry Stermin", *Journal of Staff Development*, 25 no. 1, pp. 46-51.